

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Соціальна реабілітація

Ступінь вищої освіти:	Бакалавр
Спеціальність:	053 Психологія/Освітня програма Психологія соціальної роботи
Рік підготовки:	4
Семестр викладання:	весняний
Кількість кредитів ЄКТС:	4.0
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	Іспит

Автор курсу та лектор:

к. психол. наук, доцент Побокіна Галина Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри практичної психології та соціальної роботи

посада

pobokina@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-066-923-16-16

телефон

+38-066-923-16-16

Viber, телеграм

месенджер

аудиторія за розкладом

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою лекційних занять за дисципліною є освоєння сучасних положень, що стосуються питань соціального обслуговування інвалідів та інших соціально-незахищених категорій населення, формування знань і умінь в області соціальної реабілітації для відновлення порушених функцій загального стану людини до оптимального рівня соціального функціонування.

Метою самостійної роботи за дисципліною є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів; формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань; розвиток морально-вольових зусиль; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Результати навчання:

Знання: основні принципи виконання програми реабілітації та етапи визначення реабілітаційної програми; особливості психічних проявів травматичного та посттравматичного стресів, його суб'єктивні та об'єктивні причини, фізіологічну основу, методи оцінки рівня стресових станів; особливості психічного розвитку та соціалізації інвалідів дитинства та осіб з вродженими вадами розвитку; значення ранньої психологічної реабілітації та психологічного супроводу; значення сім'ї та соціального оточення в процесі реабілітації.

Вміння: здійснювати поетапну реабілітацію соматичних, психічних хворих та інвалідів; попереджати формування психічного дефекту, явищ «госпіталізації», ліквідування або зменшення цих явищ; пристосовувати хворих до життя та трудової діяльності, формувати їх позитивне відношення до подолання життєвих труднощів; проводити виховну роботу з родинами інвалідів з метою формування

правильного відношення оточуючих до психологічних та фізіологічних потреб хворою людиною; застосовувати в своїй роботі існуючі моделі реабілітації алкоголізму, тютюну та наркотичних залежностей; організувати реабілітаційну роботу з різними категоріями клієнтів.

Передумови до початку вивчення: Для засвоєння дисципліни повинні бути знання з: «Система соціального захисту в Україні», «Соціальна робота з різними групами клієнтів».

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни ознайомлення студентів із базовими концептами, принципами та практичними основами соціальної реабілітації, формування готовності до використання знань про соціальну адаптацію, реабілітацію, інтеграцію осіб із постійними чи тимчасовими обмеженими можливостями здоров'я у практичній соціальній роботі, набуття наукових знань про основи відновлення соціального, психологічного та фізичного здоров'я, функціональних можливостей, життєдіяльності осіб із різними фізичними станами та фізичними можливостями. Вміння використовувати методи та засоби реабілітації в повсякденній соціальній роботі сприяє більш повному функціональному відновленню осіб, які знаходяться у важких життєвих ситуаціях.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

СК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК 5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК 9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання і саморозвитку.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку й функціонування психічних явищ у контексті професійних завдань.

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. із використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень та аналізу літературних джерел.

ПР 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Вступ до реабілітології. Історія розвитку та становлення служби реабілітації	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Поняття: реабілітологія, реабілітований, реабілітолог. Реабілітологія як наука. Поняття реабілітація. Задачі реабілітації. Мета.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
2.	Сутність соціальної реабілітації та реадaptaції. Існуючі компоненти в соціальній реабілітації.	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Історичні поняття соціальної реабілітації Сутність соціальної реабілітації та реадaptaції. Цілі і завдання дисципліни. Принципи та структура соціальної реабілітації та реадaptaції. Соціально-медичний компонент реабілітації. Психологічний компонент реабілітації. Соціально –педагогічний компонент реабілітації. Соціально-побутової компонент реабілітації. Професійний компонент реабілітації. Соціо-культурний компонент реабілітації.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
3.	Принципи та основні напрямки реабілітації. Види реабілітації. Існуючі компоненти в соціальній реабілітації	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Принципи реабілітації. Основні напрямки реабілітації. Види реабілітації.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
4.	Технологія і методи соціальної реабілітації. Інвалідність як суспільна проблема.	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Соціальна діагностика. Соціальна терапія. Соціальна профілактика. Психосоціальні методи. Еволюція суспільних поглядів на інвалідність. Конвенція ООН про права інвалідів – нові підходи до проблем інвалідності. Визначення «інвалідності». Визначення «інвалідності» та «осіб з інвалідністю» в законодавстві різних країн. Міжнародна класифікація функціонування, інвалідності та здоров'я (МКФ). Існуючі стереотипи щодо осіб з інвалідністю.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
5.	Соціальні та психологічні проблеми осіб з обмеженими можливостями. Соціальна реабілітація осіб з обмеженими можливостями.	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Принципи реабілітації інвалідів. Індивідуальна програма реабілітації інвалідів. Етапи реабілітаційного процесу.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
6.	Соціальна реабілітація осіб старших віку в стаціонарних установах соціального обслуговування.	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Соціальна реабілітація громадян старших вікових груп в будинках-інтернатах. Характеристика осіб старших вікових груп, що знаходяться в будинках-інтернатах. Характеристика середовища, умов проживання в будинках-інтернатах.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
7.	Соціальна реабілітація інвалідів з порушеннями слуху та зору.	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Сутність соціально-середовищної реабілітації інвалідів з порушенням слуху. Види порушень слуху. Технічних засобів, що використовуються в цілях соціально-	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання.

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			побутової та соціально-середовищної реабілітації. Роль органів зору в життєдіяльності людини. Здатність до орієнтації як найбільш значимий вид обмеження життєдіяльності інвалідів з порушенням зору. Система орієнтирів, забезпечує соціально - побутову та соціальну - середовище реабілітації.	Опитування.
8.	Основні засоби і методи реабілітації.	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Руховий режим. Лікувальна фізична культура (кінезітерапія). Фізіотерапія. Масаж. Мануальна терапія. Кінезіотейпірованіє. Психокорекція. Харчування. Апаратотерапія за допомогою технічних (ортопедичних) засобів реабілітації. Ерготерапія (трудотерапія).	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
9.	Соціальна реабілітація з дітьми та молоддю з особливими потребами.	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Основні завдання в роботі з дітьми та молоддю з особливими потребами. Соціально-психологічна реабілітація. Основні методи соціальної реабілітації молоді з особливими потребами.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
10.	Соціально-психологічна реабілітація дітей, які постраждали від жорстокого звернення.	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Види жорстокого поведіння фізичне насильство. Психічне (емоційне) насильство, сексуальне насильство. Нехтування основними потребами дитини. Наслідки жорстокого поведіння з дітьми. Психологічна реабілітація дітей, які постраждали від фізичного, психологічного, сексуального насильства, зневаги потребами дитини.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
11.	Система реабілітації жінок, постраждалих від насильства.	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Основи соціально-психологічної реабілітації жінок, які зазнали насильства в сім'ї. Загальні принципи реабілітаційної роботи. Особливість реабілітаційної роботи з жінками, які постраждали від сімейного насильства. Складання індивідуальної програми реабілітації. Методики і техніки програми індивідуальної психосоціальної реабілітації. Загальні вимоги. Психодіагностика. Допомога в подоланні гострої кризи (кризова інтервенція, індивідуальний дебрифінг).	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
12.	Технологія соціальної реабілітації підлітків з девіантною поведінкою.	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Основні принципи соціальної реабілітації підлітків з девіантною поведінкою. Етапи реабілітаційної роботи.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
13.	Соціальна реабілітація «дітей-вулиці».	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Поняття «Діти вулиці». Робота з кризовими сім'ями як попередження появи «дітей-вулиці».	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
14.	Технологія соціальної реабілітації неповнолітніх, які повертаються з місць позбавлення волі.	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Проблема молодіжної злочинності. Зміст роботи та напрямки діяльності фахівця в роботі з колишніми злочинцями. Етапи роботи з молоддю повернулися з місць позбавлення волі.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
15.	Соціальна реабілітація залежних і співзалежних.	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Сутність алкогольної і наркотичної залежності. Сутність співзалежних. Соціальна реабілітація алкоголь і наркозалежних.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
16.	Реабілітаційна психологія в умовах екстремальних ситуацій.	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Реабілітаційна психологія: мета, завдання, зв'язок з іншими дисциплінами. Реабілітаційна психологія в структурі галузевих взаємозв'язків. Завдання реабілітаційної психології. Організаційний аспект реабілітаційної психології. Нормативно-правові акти, які регулюють процес психологічної реабілітації Закони України. Постанови Кабінету Міністрів України. Накази міністерств України.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
17.	Особливості соціальної реабілітації інвалідів з психічними порушеннями інтелектуальною недостатністю.	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Відміна інвалідів з психічними розладами від інвалідів з соматичними захворюваннями. Прояв обмеження життєдіяльності у інвалідів з психічними розладами. Програма соціальної реабілітації інвалідів з психічними розладами. Особливості соціальної реабілітації інвалідів з вираженою дебільністю. Відміна соціальної реабілітації інвалідів з розумовою відсталістю в ступені вираженої дебільності.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
18.	Психотравмівні і кризові ситуації	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Типи психотравмівних ситуацій. Кризи життєвих втрат. Травми пережитого насильства.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
19.	Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Базові принципи психодіагностики постраждалих осіб. Психодіагностика осіб, що пережили травмівну подію. Особливості посткризової психологічної діагностики дітей. Короткі характеристики психодіагностичних методик.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
20.	Подолання наслідків психотравми: перша психологічна допомога	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Особливості переживання стресових і травмівних ситуацій. Психотравмівні наслідки перебування в екстремальній ситуації. Принципи та алгоритм надання невідкладної психологічної допомоги.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
21.	Загальна кількість аудиторних годин:	денне 20/0/20 заочне 4/0/4		

Рекомендована література

1. Методика та організація наукових досліджень: навчальний посібник для студентів / Укладачі: В.Й. Бочелюк, В.В. Нечипоренко, О.Л. Позднякова, Н.Є. Завацька, Ю.А. Завацький, І.Є. Жигаренко, В.Ю. Завацький. [3-ге вид., перероб. і доп.]. К.: ПВТП «LAT&K», 2023. 384 с.

2. Соціально-психологічні основи реінтеграції особистості в умовах трансформаційного соціуму: монографія / О.О. Блискун, Н.Є. Завацька, М.В. Тоба, Т.В. Комар, О.О. Лукашов / за наук. ред. О.О. Блискун, Н.Є. Завацької. К.: ПВТП «LAT&K», 2023. 295 с. ISBN 978-617-7699-27-8

3. Соціально-психологічні засади самоорганізації особистості в період суспільних трансформацій: [монографія] / І.М. Гоян, Н.Є. Завацька, Т.В. Комар, В.Ю. Завацький, О.О. Лукашов / За наук. ред. І.М. Гояна, Н.Є. Завацької. К.: ПВТП «LAT&K», 2023. 284 с. ISBN 978-617-7699-28-5

4. Соціально-психологічні основи становлення обдарованої особистості: монографія / Н.А. Добровольська, Н.Є. Завацька, Л.С. Пілецька / За наук. ред. Н.А. Добровольської, Н.Є. Завацької. К.: ПВТП «LAT&K», 2023. 268 с. ISBN 978-617-7699-33-9

5. Психологічні основи соціальної мобільності особистості в період криз: монографія / Завацький Ю.А., Бурлакова І.А., Гейко Є.В., Заверуха О.Я., Завацька Н.Є. / За наук. ред. Ю.А. Завацького. К.: ПВТП «LAT&K», 2023. 300 с. ISBN 978-617-7699-30-8

6. Соціально-психологічні основи розвитку іншомовної діяльності особистості: монографія / С.В. Цимбал, Н.Є. Завацька, Є.В. Гейко, Н.А. Добровольська, Ю.А. Завацький / За наук. ред. С.В. Цимбал, Н.Є. Завацької. К.: ПВТП «LAT&K», 2023. 279 с. ISBN 978-617-7699-32-2

7. Адаптаційний потенціал особистості: монографія / Н.Є. Завацька, П.С. Білецький, І.В. Ващенко, Ю.А. Завацький, О.В. Кованда, Л.В. Спицька, М.В. Тоба, Р.П. Шевченко / За заг. ред. проф. Н.Є. Завацької, проф. Р.П. Шевченко. – К. : ПВТП «LAT&K», 2019. – 239 с.

8. Особистісно-професійна адаптація фахівців соціономічного профілю в умовах сучасного соціуму: соціально-психологічний вимір : монографія / І.Є. Жигаренко. – К. : ПВТП «LAT&K», 2020. – 258 с.

9. Соціально-психологічні особливості саморегуляції у конфліктних ситуаціях міжособистісної взаємодії: монографія / Завацька Н.Є., Ахтирська Ю.І., Комар Т.В., Завацький В.Ю., Бурлакова І.А., Жигаренко І.Є. / За наук. ред. Н.Є. Завацької, Ю.І. Ахтирської. К.: ПВТП «LAT&K», 2023. 180 с. ISBN 978-617-7699-26-1

10. Соціально-психологічні засади особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю: монографія / Н.Є. Завацька, І.Є. Жигаренко, Є.В. Гейко, Н.А. Добровольська, В.Ю. Завацький, О.Л. Шевченко / За наук. ред. Н.Є. Завацької, І.Є. Жигаренка. К.: ПВТП «LAT&K», 2023. 194 с. ISBN 978-617-7699-29-2

11. Соціально-психологічні особливості подолання особистісних деструкцій в умовах тимчасової втрати працездатності : монографія / Н.Є. Завацька, І.Є. Жигаренко, А.М. Журба, В.Ю. Завацький, Ю.А. Завацький, Н.В. Міщенко, Г.М. Побокіна, М.В. Тоба / За заг. ред. Н.Є. Завацької, А.М. Журби. – К. : ПВТП «LAT&K», 2019. – 201 с.

12. Особистісно-професійна адаптація фахівців соціономічного профілю в умовах сучасного соціуму: соціально-психологічний вимір : монографія / І.Є. Жигаренко. – К. : ПВТП «LAT&K», 2020. – 258 с.

13. <http://www.nbuv.gov.ua/>-Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.

Методичне забезпечення

1. Навчально – методичний посібник з дисципліни «Соціальна реабілітація» / Укл. Г.М. Побокіна, 2021.
2. Методичні вказівки до виконання курсових робіт з дисципліни «Соціальна реабілітація» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 053 Психологія) / Укл. Н.Є. Завацька, 2023.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти та завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	10 (по 0,71 балів за 1 ЛК)
Практичні заняття	28 (14 практичних по 2 бали за 1 ПК)
Самостійна робота (контрольні роботи, реферати, есе, презентації, опрацювання наукової літератури тощо)	32
Підсумковий екзаменаційний (заліковий) тест	30
Разом	100

Шкала оцінювання здобувачів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань здобувач має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення (використання ідей, розробок, тверджень, статистичних або експериментальних відомостей інших авторів) повинні бути оформлені відповідними посиланнями на першоджерела. Списування або копіювання є категорично забороненими. Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх

здобувачів. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Перезарахування кредитів, отриманих у неформальній освіті: Здобувач вищої освіти може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Завдання і заняття: Усі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії: На заняття здобувачі вищої освіти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять здобувачі вищої освіти:

- дотримуються етичних правил поведіння;
- знаходяться на своєму навчальному місці;
- не заважають викладачу проводити заняття та іншим здобувачам навчатися.

Під час контролю знань здобувачі вищої освіти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.